

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra pedagogiky a psychologie

Výtvarná tvořivost v souvislosti s rokem v mateřské škole
Art creativity in connection of year in a kindergarten

Bakalářská práce

České Budějovice 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Český Budějovicích dne 31. března 2011

.....
Petra Hrubá

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Bohuslavě Kimrové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Anotace:

Hlavním cílem bylo vytvořit – navrhnout výtvarné řady a náměty, které se týkají událostí spojených s celým rokem v mateřské škole. S tím, co ovlivňuje život v mateřské škole (roční období – počasí, tradice, svátky, příroda kolem nás, rodina, domov a kultura).

Práce popisuje možnosti rozvoje výtvarné tvořivosti během celého roku. Teoretickou část tvoří šest kapitol. První kapitola se zabývá systémem vzdělávacích programů v České republice, následující vysvětluje pojem tvořivost podle definic různých autorů. Třetí kapitola obsahuje poznatky, jak lze rozvíjet tvořivost již od dětství a důležité zásady pro její správný vývoj. Čtvrtá a pátá kapitola pojednává o výtvarných počátcích a o vývoji dětského výtvarného projevu. Pátá kapitola charakterizuje preprimární vzdělávání a poslední nás uvádí do konkrétních výtvarných činností v mateřské škole.

Praktickou část tvoří výtvarné řady, které jsou navrženy podle ročních období. Cílem realizace výtvarných řad je, aby si děti uvědomily, že s ročními obdobími jsou spojené tradice, přírodní změny a životní události.

Annotation:

The main goal was to create – make a suggestion of art themes that relate to events of the year in the nursery school and all things that influence the live in nursery school (the season – weather, traditions, public holidays; the nature around us; the family; the style of living and the culture).

This essay describes the opportunities of art creativity through the whole year. Six chapters are about the theoretical part. The first chapter deals with the system of educational agenda in the Czech Republic, the following chapter explains the creativity according to definitions of various authors. The third chapter contains pieces of knowledge how to develop creativity and important principles for its advancement since childhood. The fourth and fifth chapter deal with the inception of creative art and the evolvement of children's expression of art. The fifth chapter defines pre-primary education and the last chapter guides us to factual art activities in nursery school.

The practical part contains the art themes that are suggested according to seasons. The goal of art themes is to make the children realize that the traditions, changes of nature and even the matters of life are connected with the seasons.

Obsah

Úvod	7
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání	8
1.2 Pojem tvořivost	10
1.2.1 Jak rozvíjet tvořivost?	11
1.2.2 Zásady pro rozvoj tvořivosti:	12
1.2.3 Kreativita má šanci se rozvíjet, jestliže:	13
1.3 Začátky dětské kresby	14
1.4 Výtvarný projev a jeho vývoj	14
1.5 Preprimární vzdělávání	16
1.5.1 Mateřská škola	17
1.6 Výtvarná výchova v mateřské škole	17
1.6.1 Metodické vedení.....	18
1.6.2 Motivace ve výtvarné činnosti	19
1.7 Výtvarné techniky	20
1.7.1 Tradiční výtvarné techniky	20
1.7.2 Netradiční výtvarné techniky	22
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1 Cíl a obsah.....	24
2.2 Charakteristika skupiny	25
2.3. Použité pojmy	26
2.4 Návrh výtvarných řad	26
2.4.1 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Jaro“	26
2.4.2 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Léto“	34
2.4.3 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Podzim“	40
2.4.4 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Zima“	45
Závěr	51
Seznam použité a citované literatury	52
Resumé	55

ÚVOD

Motto:

"Tvořivost dělá život zábavnějším, zajímavějším a úspěšnějším."

Edward de Bono

Pod pojmem rok si člověk v běžném životě představí kalendářní rok, který má dvanáct po sobě jdoucích měsíců. Rok v mateřské škole je ale poněkud odlišný. Školní rok má pouze osm měsíců – začíná v září a končí červnem. Během těchto měsíců se díky přírodním zákonitostem vystřídají čtyři roční období – *Podzim, Zima, Jaro a Léto*.

Podle jednotlivých období s dětmi děláme činnosti pro ně charakteristické – viz praktická část. Je to konkrétní nabídka, jak organizovat činnosti seskupené okolo tématu, uvedených v Třídním vzdělávacím programu (dále jen TVP). Témata by měla být dětem blízká, měla by vycházet ze zájmu skupiny a být vhodná pro danou věkovou kategorii.

V projektech může být podstatou vzdělávací téma (např. ekologie, moje rodina); životní realita – prožitek, zkušenost, kulturní zážitek (narození sourozence, návštěva divadla, výlov rybníka); roční období (svátky, tradice, události) nebo umělecká díla (kniha, hudba, výtvarné dílo, architektura). Výtvarné činnosti jsou sestavovány podle tematických celků z TVP.

Výtvarné činnosti plánujeme ve výtvarných řadách podle daného tématu a měly by být založené na prožitcích, zážitcích a řešit některé problémy.

Na začátku musíme mít jasně stanovený cíl, vědět co chceme dětem nabídnout a sledovat tři cíle z Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání (dále jen RVP PV) – hodnotový, postojoový a rozvojoový.

Ve své práci se snažím o návrh výtvarných řad, které se dají realizovat s dětmi v mateřské škole během celého roku. Dalo by se říci, že jde o návrh výtvarných činností, které se vážou k danému ročnímu období a aktuálně probíranému tématu. Realizací výtvarných činností chci u dětí rozvíjet nejen výtvarné cítění, ale i tvořivost, fantazii a spolupráci ve skupině.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

V roce 2004 vznikly v České republice nové principy ve vzdělávání dětí od tří do devatenácti let. Existují dvě úrovně kurikulárních dokumentů – státní a školní. Státní úroveň tvoří dokument Národní program vzdělávání (tzv. Bílá kniha 2001) a Rámcové vzdělávací programy. Bílá kniha stanovuje počáteční vzdělávání jako celek. Rámcové vzdělávací programy v návaznosti stanovují rámec vzdělávání pro jednotlivé vzdělávací etapy, tj. předškolní, základní a střední vzdělávání.¹

Školní úroveň

Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách:

- RVP PV – Rámcový program pro předškolní vzdělávání
- RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
- RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání
- RVP SOV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání
- Ostatní RVP – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, pro jazykové školy, popřípadě další.²

RVP PV je základní pedagogický dokument, ve kterém stát stanovuje požadavky, jak má probíhat předškolní výchova a vzdělávání a upravuje vzdělávací obsah, na který navazuje další vzdělávání.

¹ ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola – teorie a praxe* I. s. 105.

² Rámcový vzdělávací program, s. 5.

Vzdělávací obsah RVP PV je uspořádán do pěti oblastí: biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní a enviromentální. Tyto oblasti jsou nazvány:

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Všechny tyto oblasti jsou propojeny, vzájemně na sebe vázány a ovlivňovány.³

Vzdělávací obsah RVP PV by měl sloužit pedagogovi jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky. Pedagog by ji měl ve školním (třídním) vzdělávacím programu formulovat v podobě, v jaké ji bude dětem předkládat – a to v podobě integrovaných bloků.⁴

V mateřské škole se pracuje po celý školní rok podle Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP PV). Tento program je tvořen podle RVP PV, kde jsou uvedeny hlavní zásady pro jeho zpracování. Program si vytváří každá mateřská škola sama a je závazný pro celou školu. Odpovědnost za vytvoření programu nese ředitelka školy, ale na jeho tvorbě by se měl spolupodílet celý pedagogický sbor. Výhodou je, že je tvořen pracovníky školy, kteří znají dobře všechny možnosti a vytváří ho podle nich a podle potřeb dětí.

TVP je plán, který vychází z ŠVP, ale je navržen pro konkrétní třídu dětí. Podoba TVP není pevně stanovena. Každý pedagog by si ho měl utvářet podle svých představ, podmínek třídy a podle vzdělávacích potřeb dětí. Není to formální dokument jako ŠVP PV, ale plán, který je potřeba dotvářet postupně během celého roku. Může také sloužit zastupujícímu pedagogovi, který v době nepřítomnosti třídního pedagoga pokračuje v plánových činnostech.

³ Rámcový vzdělávací program, 2004 s. 15.

⁴ Rámcový vzdělávací program, 2004 s. 31.

1.2 Pojem tvořivost

Tvořivost je schopnost vytvářet různé nové způsoby řešení. Dosud neexistuje její obecně přijatá definice.

Tvořivost je nejtajemnější a nejcennější složkou inteligence, ale nemá žádná pravidla a nelze ji vyučovat. Děti však k ní můžeme podněcovat.⁵

Mnoho vědců a psychologů se touto problematikou zajímalo a každý ji definoval jinak. Proto uvádím hned několik definic od různých autorů, které shledávám jako výstižné:

- **Tvořivost... J. Uždil**

Mezi ty „tvořivé“ vlastnosti se počítá např. citlivost k vlastnímu zážitku a k vlastní práci, umění setrvat ve stavu koncentrovaného vnímání, vnitřní pohyblivost, schopnost přeskupovat a měnit vztahy mezi věcmi, vytvářet rychle syntézu a smysluplně organizovat, dávat situacím formu.

- **Tvořivost... J. Čáp**

Tvořivost znamená souhrn vlastností osobnosti, které jsou předpokladem pro tvůrčí činnost, popřípadě tvůrčí řešení problémů. Zahrnuje v sobě schopnosti, včetně intelektových schopností, ale nevyčerpává se jimi.⁶

- **Tvořivost... A. Cmíral**

Tvořivost má svůj význam ve vědě, v umění a v životě vůbec. Když tvoříme, prožíváme šťastné okamžiky tvůrčího vzrušení, kdy se v duši vynoří myšlenka a tvořivá fantazie začne rozvíjet a kombinovat různé prvky – např. prvky z hloubi podvědomí. Tvořivá fantazie je tedy hlavní podmínkou vzniku uměleckého díla. Další podmínkou je např. snaha o jeho vytvoření.⁷

- **Tvořivost... I. Kovářová**

„Tvořivost neexistuje nikdy sama o sobě. Není to izolovaný jev, nýbrž ve výtvarné oblasti sebou nese rozvoj obratnosti, pozorování, koncentrace, logiky, motorické zručnosti, schopnosti rozeznávání barev, vědomí časové posloupnosti, schopnost rozeznávání tvarů, empatie, citlivosti, rozvoj řeči a mnoho dalších schopností.

⁵ LANIADO, N. *Jak od malička rozvíjet inteligenci dětí*, s. 84.

⁶ PETROVÁ, A. *Tvořivost v teorii a praxi*, s. 15.

⁷ CMÍRAL, A. *Hudební pedagogika*, s. 91.

Tvořivá osobnost je silná, nenechá se manipulovat a současně není lhostejná ke svému okolí. Umožníme-li dítěti, aby rozvíjelo svou tvořivost, obohacujeme jej tím a současně sami sebe.“⁸

- **Tvořivost... J. Průcha, E. Walterová, J. Mareš**

Tvořivost je duševní schopnost, která vychází z poznávacích i motivačních procesů, v nichž hraje důležitou roli též inspirace, fantazie a intuice. Projevuje se nalézáním takových řešení, která jsou správná, ale současně i nová, nezvyklá, nečekaná. Samotný proces tvořivosti má několik etap – mimo jiné přípravu, dozrávání nápadu, „osvícení“, kontrolu a opracování. Tvořivost podporuje: otevřenost novým zkušenostem, vysoká inteligence, iniciativa ve vytváření řádu, pružnost v usuzování, potřeba seberealizace. Naopak – tvořivost tlumí: direktivní řízení, stereotypy, tendence ke konformitě.⁹

1.2.1 Jak rozvíjet tvořivost?

Tvořivost není vrozená, a proto je velice důležité, aby se posilovala, zdokonalovala a udržovala po celý život. Zásadním obdobím pro rozvoj tvořivosti je dětství. V tuto dobu by mělo mít dítě dostatek příležitostí a podnětů se projevovat, poznávat nové možnosti, mít správnou motivaci a také získávat ocenění za snahu.

⁸ KOVÁŘOVÁ, I. *Výtvarné hry pro nejmenší*, s. 4.

⁹ PETROVÁ, A. *Tvořivost v teorii a praxi*, s. 14.

1.2.2 Zásady pro rozvoj tvořivosti:

I. Nehodnotit

Práci dětí bychom neměli hodnotit ve smyslu zkoušení. Když se dítěti něco nepovede, nesmíme ho od toho odradit, aby se příště pokusilo činnost zopakovat. V chuti do tvoření mu pomůže povzbuzování např.: „Vidím, že dnes se ti to povedlo už lépe.“

II. Dobrovolnost

Ne všechny děti se chtějí zapojit do nabízených činností. Pokud někdo nechce, můžeme mu umožnit, aby sledoval činnost ostatních dětí v roli „pozorovatele“. Některé děti aktivity po různě dlouhém čase osloví a samy projeví zájem se do nich také zapojit. Může nastat i možnost, že se nezapojí vůbec, ale i sledování zpovzdálí ho také může obohatit.

III. Bezpečí

Děti by měly při všech činnostech cítit pocit bezpečí. Pokud se jedinec bojí vystoupit před skupinou, můžeme navrhnout, aby vystoupil s kamarádem, paní učitelkou nebo jen naslouchal ostatním. Další situací, kdy se dítě může cítit nepříjemně až nebezpečně, je, když nedokáže odpovědět na otázku. V této situaci je dobré dítě slovně povzbuzovat (např.: „Nevadí, že jsi nic nevymyslel. Příště určitě něco vymyslíš.“), pomoci mu vymyslet odpověď nebo položit jinou – lehčí otázku.

IV. Humor

Humor je pro podporu tvořivosti velmi důležitý. Nesmí však dojít k zesměšňování (učitelkou ani dětmi).

V. Potěšení ze hry

Při všech činnostech není hlavním cílem dosažení stanoveného výsledku, ale aby činnosti přinášely dětem radost a rády se k nim opět vracely.

VI. Pochvala

Díla neopravujeme, nekritizujeme, naopak se snažíme děti za každý sebemenší úspěch pochválit. Pochvala děti motivuje, potěší a povzbudí k dalším činnostem. Cítí, že je někdo podporuje a zajímá se o to, co dělají a přináší jim pocit naplnění. Samozřejmě dětem nelžeme, ale určitě na každém díle nebo činnosti lze najít něco pozitivního, co lze vyzdvihnout.

VII. Hra

Nápady a myšlenky dítěte by neměly být didakticky usměrňovány, protože tím by mohl dospělý vzít dítěti elán a chuť do dalších tvořivých činností. Nabízené úkoly a aktivity by měly být prováděny formou hry.

1.2.3 Kreativita má šanci se rozvíjet, jestliže:

Kreativitu můžeme jistým způsobem rozvíjet. Je důležité podporovat děti ve svobodném vyjadřování svých pocitů a názorů. Dospělí mohou své děti motivovat k přemýšlení pomocí filozofických otázek, např.: „Co by se stalo, kdyby...?“. Děti tak posuzují své myšlenky a volně s nimi zacházejí. Snažíme se vést děti, aby se neuspokojily pouze s jedním řešením, ale postupem času je vedeme k originalitě a zkusíme vymyslet více řešení problému.

Pokud má dítě nápad, snažíme se mu s tímto nápadem pomoci – vylepšit ho, diskutovat, realizovat. Dospělí se nesmí těchto tvořivých myšlenek bát a nesmí brát dítě jako odlišné od ostatních. Měli by se stát pro dítě vzorem v kreativních činnostech, protože dítě se učí nápodobou. Mohou přispět k rozvoji tvořivosti např. představováním knihy, výtvarného umění nebo kultury. Rozvoj tvořivého myšlení vyžaduje kontakt s tvořivými lidmi: spisovateli, tvůrci filmu, hudebníky, fotografy a jinými účastníky výtvarného a kulturního dění. Ve školce se tvořivost dá rozvíjet hrami založenými na fantazii, imaginaci (např. dramatické hry).

1.3 Začátky dětské kresby

Kresba obsahuje to, co u dítěte vzbudilo zájem a je pro něj podstatné vyjádřit. Výtvarný projev přináší informace, jak děti vnímají okolní svět.

První grafická stopa vzniká náhodně. Není k tomu ani zapotřebí grafický nástroj. Stačí jen, aby se dítě dotklo např. dlaní zamlženého skla. Pro dítě se nestává radostnou událostí jen vzniklý otisk, ale také radost z pohybu, ze kterého vznikl. První vytváření kreseb je blízké hře, ale na rozdíl od ní zanechává trvalý výsledek – stopy, čáry... Dítě by mělo být vedeno k tomu, aby se nebálo vyzkoušet si různé výtvarné techniky, materiály a tím rozvíjet své schopnosti.

1.4 Výtvarný projev a jeho vývoj

Děti mají svůj vlastní názor na svět, který vyjadřují pomocí vyprávění, hrou nebo kresbou. Při tvoření vyjadřují své názory, přání, obavy, zájmy nebo relaxují. Vývoj dětského výtvarného projevu probíhá v několika etapách:

2,5 - 3 roky

V tomto věku nevznikají ještě konkrétní věci a významy, ale hlavním cílem je samotný proces - radost z pohybu a rozvoj motoriky. Pohyb při kresbě dítěte vychází z ramenního kloubu a postupem času přechází do lokte a zápěstí. Čáranice mají tvar čar a později je pohyb znázorněn levotočivou nebo pravotočivou linií (ovály nebo spirály).

Pokud se dítěte zeptáme, co bude kreslit, bez problému na otázku odpoví, ale když se mu zdá, že kresba připomíná jen trochu něco jiného, svou původní odpověď bez rozpaků změní. V kresbách dospělý nevidí to, co dítě chtělo vyjádřit, proto je nutný slovní výklad dítěte. Je vhodné, aby se dítě začalo učit v několika krátkých větách se o díle vyjádřit. Rozhovorem o vzniklém díle se rozvíjí u dítěte řeč a fantazie.

Obrázek považuje za nejkrásnější a žádá od pedagoga nebo rodiče uchování díla. Dítě chce mít již v tomto věku možnost si vybírat např. z barev, nástrojů nebo materiálů. Proto by dospělí tuto touhu měli umožnit a co nejvíce podporovat. Pro děti tohoto věku je vhodným nástrojem uhl, křída nebo voskovka. Při použití uhlu můžeme dětem ukázat rozírání prsty nebo dlaněmi. Děti mohou pracovat buď vsedě nebo vleže. Při výtvarné aktivitě s dětmi komunikujeme a projevujeme zájem o jejich práci otázkami typu: „Co je na tvém obrázku?; Jakou barvu sis vybral?“ V této první etapě výtvarného projevu si

musí pedagog uvědomit, že tuto činnost nemůže vést, ale jeho povinností je umožnit dítěti ji provádět. Pokud má dítě zájem, měli bychom s ním komunikovat o jeho činnosti.

3 - 3,5 roku

V tomto věku se v dětské kresbě začínají objevovat různě propojované čtverce, kruhy, čáry a další útvary. Dítě ve své kresbě začíná pomalu odhalovat lidskou podobu a snaží se o její zdokonalování – objevuje se „hlavonožec“. Kresba „hlavonožce“ znázorňuje kolečko – hlavu a z ní vychází nohy. Je typické, že v tomto věku kresba člověka neodpovídá skutečnosti. Často kreslí více končetin, očí apod. V tomto věku však nejde o reálné zobrazení, ale o snahu, aby kresba lidské postavy obsahovala všechny části. V této etapě je dítě stále zvědavější, a proto mu nebráníme poznávat nové materiály a techniky. Naopak mu poskytujeme příležitosti a motivaci k novým výtvarným aktivitám.

3,5 - 4 roky

Při kresbě lidské postavy ještě chybí některé části těla, ale zobrazené části jsou ve správném počtu a na správném místě. Např. dítě zapomene nakreslit krk, ale dolní končetiny jsou dole a horní nahoře. Dítě podporujeme ve všech činnostech, poskytujeme mu nové informace o výtvarných materiálech a technikách a nesmíme zapomenout na správnou motivaci.

4 - 5 let (období předškolní = období naivního realismu)

Je typický dětský způsob zobrazování skutečnosti. Vzniklý obraz vyjadřuje dětské představy o světě, nikoli přímý vjem skutečnosti. Dítě zobrazuje ty znaky, o kterých ví nebo které ho zajímají. Kresba je bezprostřední, primitivní, tvarově rozkolísaná a zvláště poetická. Nejčastějšími náměty dětské kresby je dům, sluníčko, strom, květiny nebo lidi. Zobrazované objekty jsou jakoby průhledné = transparence. Například dům je nakreslen i s tím, co je uvnitř nebo u oblečené lidské postavy vidíme na břiše pupík.

V tomto věku se v dětské kresbě začínají objevovat již detaily. Například dítě nakreslí na ruku prsty, nechává si záležet na vykreslení vlasů, zobrazuje knoflíky, šperky apod. Většina dětí v tomto věku kreslí detaily podle skutečnosti.

V tomto období vedeme děti k samostatnosti a dopřáváme jim dostatek času

na dokončení díla (pokud dílo nestihne, nabídneme mu si ho dodělat např. místo spaní, druhý den...).

5 - 6 let

Dítě kreslí to, co vidí a co ho bezprostředně zajímá, zobrazení světa je obsahově bohatší a blíží se realitě. V tomto věku by dítě mělo zvládnout kresbou pokrýt celou plochu i pozadí a poradit si s překrýváním barev.

1.5 Preprimární vzdělávání

Předškolní vzdělávání je prvním stupněm v procesu vzdělávání. Mateřskou školu navštěvují děti ve věku od tří do šesti (sedmi) let. Přednostně jsou přijímány děti v předposledním roce před nástupem do základní školy. Vzdělávání v předškolních institucích je narozdíl od základního nepovinné. Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionální potřebám dětí této věkové skupiny a dbá, aby tato vývojová specifika byla při vzdělávání dětí v plné míře respektována.¹⁰

Ještě dnes někdo spatřuje jako hlavní cíl předškolního vzdělávání přípravu na povinnosti a výuku na základní škole. Podle mého názoru je již toto období pryč. Myslím si, že hlavním úkolem mateřské školy je, aby dítě, které opouští tuto instituci, bylo sebevědomé, spokojené, aktivní, mělo vlastní názory, umělo se samostatně rozhodovat, být tvořivým člověkem a dokázalo vyjadřovat svá přání a pocity. Během docházení do mateřské školy by dítě mělo získat pocit jistoty, bezpečí, ocenění, pochopení, důvěru v učitelku, nové pozitivní zážitky, kamarády a vzdělání. V případě zájmu ze stran rodičů by měla škola působit jako odborný poradce.

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program*, s. 7 – 8.

1.5.1 Mateřská škola

Mateřská škola je v osobnostně orientovaném modelu chápána jako instituce, která připravuje děti na přechod z období dětství k systematickému celoživotnímu vzdělávání. Mateřská škola je rozdělena do tříd, které jsou rozděleny podle věku na heterogenní nebo homogenní. Dříve než dítě vstoupí do mateřské školy je zapotřebí, aby bylo dostatečně zralé a připravené. Co musí dítě zvládnout v mateřské škole? Nejprve doba, kdy je dítě schopné zůstat v novém prostředí bez členů rodiny. Tato doba je u každého dítěte individuální, ale dítě mezi 4. - 5. rokem by mělo být schopné tuto zátěž zvládnout.

1.6 Výtvarná výchova v mateřské škole

Dítě má vrozenou schopnost tvořit a objevovat. Dětský výtvarný projev je přirozená forma sebevyjádření.

Předpokladem tvořivé výtvarné činnosti je citlivost k formě materiálu, plynulost a pružnost výtvarného myšlení a originální řešení daného problému. Pro každý tvořivý akt je stejně nezbytná fantazie, jako intelekt a emoce.¹¹

Pod pojmem výtvarná výchova v mateřské škole si můžeme představit činnosti, jejichž společným znakem je viditelný výtvor. Dítě zachycuje mu známou a zajímavou věc (rozumově a smyslově poznanou skutečnost) a vyjadřuje k ní citový vztah. Tato činnost mu přináší radost, učí se spolupracovat ve skupině a vytváří si vztah ke světu a životu. Dobře řízená výtvarná výchova vede k samostatné tvořivé činnosti – odvaze a vytrvalosti; kolektivní spolupráci a hledá nová řešení.

Pojem výtvarná výchova nepředstavuje jen výtvarnou aktivitu, ale výtvarné vzdělávání. Výtvarné vzdělávání lze rozčlenit do čtyř skupin:

- kreslení a malování
- prostorová tvorba
- výtvarná kultura – získávání nových poznatků z výtvarné oblasti
- výtvarné kolekce – sbírky (známky, přírodniny)

¹¹ JAKOUBKOVÁ, V.; PACKOVÁ, J.; PEJŠOVÁ, J. *Výtvarná výchova v mateřské škole : Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*, str.32

1.6.1 Metodické vedení

Nejen výtvarně tvořivý proces je důležitý, ale také důležitým předpokladem pro uplatnění zásad tvořivosti je tvořivá učitelka. Měla by být schopna nejen plánování tvořivých výtvarných činností, ale také jejich citlivého vedení a reflexe i sebereflexe.

Při výtvarné činnosti je důležité, aby byly splněny následující podmínky:

- a) prostorové uspořádání – dostatek pracovního místa, světla
- b) materiál, nástroje, pomůcky
- c) organizace – kdy probíhá výtvarná činnost, motivace k ní, dostatek času na dokončení díla
- d) personální – vzdělaná učitelka
- e) h) zásady při práci s dětmi
 - znát hl. znaky vývoje dětské kresby
 - vše nakreslené beru vážně, nepodceňuji ani nepřeceňuji
 - neopravuji dílo, nehledám nedostatky, hodnotím co se zdařilo
 - práci dítěti usnadňuji radou (dle potřeby názornou svojí ukázkou)
 - sleduji vývoj každého dítěte – portfolio
 - možnost volby formátu papíru
 - nenutím děti do činností

Při motivování výtvarných činností postupuje učitelka podle různých metod. První metodou je pozorování. Když chceme například kreslit ptáky, jdeme na vycházku a pozorujeme je. Jejich barevnost, velikost, tvar... Další metodou je vyprávění učitelky. Před zahájením výtvarné činnosti učitelka dětem připomene to, co viděly venku – zážitek, prožitek, nebo zvolí jednoduchou motivační pohádku, básničku nebo písničku. Hotová výtvarná díla si můžeme potom společně prohlédnout a také se pokusit přede všemi své dílo představit. U mladších dětí hovoří o díle většinou učitelka, ale u starších dětí dochází k pozorování, srovnávání a vysvětlování obsahu svých děl.

Učitelka by před každou výtvarnou činností měla vědět, jakého cíle chce touto aktivitou dosáhnout, dále pak způsob provedení, metodu a techniku. Dalším důležitým úkolem je zvolit vhodný materiál k této činnosti. Učitelka není jen v roli vedoucího, ale také pozoruje, radí, vysvětluje a poté spolu s dětmi hodnotí vytvořená díla.

Ve výtvarné výchově je důležité, aby bylo zvoleno vhodné téma vzhledem k věku a zájmům skupiny.

Výtvarně tvořit se dá kdykoliv. Během ranních her, dopoledne, při řízené činnosti nebo na vycházce.

Před samotným tvořením je dobré provádět s dětmi cvičení na uvolnění ruky. Při tomto cvičení si protáhneme ramenní a loketní kloub, zápěstí a prsty. Existuje velké množství cviků. Můžeme je provádět ve stoje, vsedě nebo s říkankou. Můžeme si prohlédnout každý svou ruku (prozkoumat ji pod lupou); porovnat si ruce (větší x menší); popíšeme ruku; zkusíme vymyslet, co vše jsou ruce schopné dělat a vytvořit.

1.6.2 Motivace ve výtvarné činnosti

Díky dobré motivaci získávají děti chuť do výtvarných činností, lépe se seznamují s výtvarnými technikami, materiálem nebo pomůckami. Motivovat můžeme hrou, básničkou, příběhem, zvuky, hádankou či písničkou vztahující se k tématu. Je vhodné dětem předložit ukázkou hotového díla. Musíme dát ale pozor, abychom dílo ukázali jen na chvíli, protože hrozí, že by ho děti mohly chtít napodobit.

1.7 Výtvarné techniky

V této kapitole jsou obsaženy a charakterizovány výtvarné techniky použité ve výtvarných řadách při praktických činnostech:

1.7.1 Tradiční výtvarné techniky

Kresba a kreslení

Kresba je výtvarná technika založená na lineárním vyjádření.¹² S její pomocí sdělujeme myšlenky – umělci, řemeslníci, technici, konstruktéři. Je to první fáze jakékoli výtvarné práce.

Kresba se dělí podle účelu na:

- technickou

Vyznačuje se svou přesností, jednoduchostí a účelností.

- výtvarnou

Prostřednictvím této kresby nahlédneme, jak umělec vnímá a přemýšlí o světě.

Podle způsobu práce dělíme kresebné techniky na:

- suché

Tužka (tvrdé H – měkké B); uhlí (přírodní, umělý); rudka; suché barevné křídly; pastelky; voskovky, progresy.

- mokrý

Kresba - inkoustem, tuší, temperovými barvami, akvarelovými barvami, fixem.

Malba a malování

Malba je výtvarné vyjádření barvami v ploše. Rozvíjí fantazii, vkus a barevné cítění. Existují různé druhy barev – temperové, potravinářské (bretonové), olejové, anilinové, akvarelové a latexové. Pro malbu jsou důležité výtvarné nástroje – štětce, špachtle, houbičky na nádobí, gázový tampon, tyčinky do uší, hadříky apod.

¹² VONDROVÁ, P. *Výtvarné techniky pro děti*, s. 15.

Jak naučit děti správně malovat:

- 1) Držení štětce - Štětec se drží v 1/3 délky (= přibližně kousek za špičkou). Při práci se snažíme držet štětec lehce – odlehčenou rukou.
- 2) Nabírání barvy – vhodná je praktická ukázka nabírání a míchání barev. Barvy by se neměly do sebe míchat, protože pak vzniká „patlanina“. Dětem nabídneme tuto činnost si vyzkoušet, aby samy získaly zkušenost. Jde o to, abychom barvy smíchávali vědomě a snažili se je vhodně kombinovat (experiment s barvami).
- 3) Praní štětců – je důležité, aby děti věděly jak správně pečovat o štětce a mohli jsme je tak příště zase použít. Vymýváme je vlažnou čistou nebo mýdlovou vodou a následně po směru štětin vytřeme vodu do hadříku. Vysušené štětce uskladníme do sklenice štětinami nahoru.
- 4) Uklizení pracovního místa – děti by měly umět používat hadříky a houbičky a zanechat po sobě čisté pracovní místo.
- 5) Předtím než se pustíme do práce, převlečeme se do náhradního oblečení (staré triko – malířské oblečení), nebo si alespoň vyhrneme rukávy, abychom se nezamazali.

Prostorová tvorba

Řadí se sem tři skupiny výtvarných činností: modelování, tvarování a konstruování. Prostorová díla se dají vytvořit z různých materiálů – z papíru, textilu, vlny, hlíny, moduritu.

Touto technikou se u dětí rozvíjí představivost a manuální a hmatové dovednosti.¹³

¹³ VONDROVÁ, P. *Výtvarné techniky pro děti*, s. 43.

1.7.2 Netradiční výtvarné techniky

Muchláz

Muchláním vznikne zajímavá struktura papíru, ve které můžeme hledat a objevovat linie, tvary dle své fantazie a zvýraznit je obtažením nebo přetřením celé plochy temperovou barvou a smytím vodou. V přehybech nám pak zůstane zvýrazněná linie.

Koláž

= plošné konstruování. Obraz vzniklý lepením různých druhů papírů, útržků, výstřižků (např. z reklamních letáků, novin), tapet, fotek, textilu a látky. Při této výtvarné technice rozvíjíme fantazii a citlivost pro tvarovou a barevnou kompozici.

Frotáž

Při frotáži vzniká reliéf strukturově zajímavé věci, kterou položíme pod tenký papír a přejíždíme pastelem (tužkou, uhlím, voskovkou, rudkou atd.) po jeho ploše. Touto technikou poznáváme povrchy různých materiálů. Nejčastější předměty, které se používají k frotáži jsou např. mince, šablony nebo přírodniny.

Rezerváž

odkrývací – celou plochu natřeme inkoustem a po zaschnutí kreslíme zmizíkem nebo plochu pokryjeme voskovými pastely a přetřeme tuší – po zaschnutí vyškrabáváme obraz.

vykrývací – voskovými pastely nebo svíčkou nakreslíme obrázek, který se následně vodovou barvou celý překryje.

– na papír provedeme kresbu štětcem namáčeným do klovatiny. Po zaschnutí klovatiny dotváříme obrázek rudkou nebo barevnými křídami a místa, kde je klovatina, barvu nepřijmou. Po dokončení práce vymyjeme klovatinu proudem vody a místa pokrytá klovatinou zůstanou bílá.

Otisky

K otiskům se dají použít různé věci a materiály. Např. otisky částí těla (prstů, dlaní), korkových zátek, listů nebo vlastních vyrobených tiskátek z brambor.

Tupování

V této technice hraje velkou roli otisk. Výtvarným nástrojem nejčastěji bývá houbička nebo zmuchlaný papír, kterým se nanáší barva – otiskuje se na plochu.

Efekt rozlámaného vosku - muchláž

Na papír se nakreslí voskovou barvou obrázek a poté celý papír se zmačká a opět vyhladí. Celý obrázek se přetře temperovou barvou a po zaschnutí ho dáme pod tekoucí vodu. Z míst, kde nebyl papír pomačkaný, se temperová barva vymyje.

Práce s papírem

S papírem se dá tvořit mnoha způsoby – stříhat; lepit; skládat, muchlat; trhat, sestavovat a dotvářet polepením, domalováním a dokreslením detailů.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Motto:

„Výtvarný projev nám odhaluje lidský vztah k bytí.
V tomto vztahu je obsaženo obrovské rozpětí prožitků,
které nám dospělým umožňují, abychom si uvědomili
velikost světa dítěte i souhrn dětského poznání – světlého
i trpkého, ale vždy spjatého se životem a s láskou k životu.“

(Alois Toufar)

2.1 Cíl a obsah

Záměrem mé bakalářské práce bylo vymyslet pro konkrétní třídu návrh výtvarných řad, které můžeme realizovat v průběhu roku – během čtyř ročních období. Snažila jsem se také o zařazení rozmanitých výtvarných technik, které u dětí rozvíjí fantazii, tvořivost a výtvarné cítění.

V praktické části se budu zabývat výtvarnými aktivitami, které doprovází dítě v mateřské škole po celý školní rok.

Realizací výtvarných řad jsem chtěla dosáhnout toho, aby děti pracovaly s nadšením, měly zájem si vyzkoušet nové výtvarné techniky a neměly strach z neúspěchu. Další výzvou pro mě bylo naučit děti komunikovat a pracovat ve skupině – prezentovat své dílo, být schopno hodnotit – kriticky i pozitivně, diskutovat o své činnosti, porovnávat a také umět pojmenovat např. barvy, tvary a další pojmy z výtvarných technik a přiblížit také dětem tradice, zvyky, svátky a činnosti, které se vážou k danému ročnímu období.

Prvním krokem k úspěšnému plnění výtvarných činností:

- promyšlená organizace
- prostorové uspořádání
- motivace a předchozí prožitky

Výtvarné řady byly navrženy pro mateřskou školu v Jindřichově Hradci. Budova je pavilónového typu a nachází se zde šest tříd. Výtvarné činnosti byly vytvářeny pro děti ze třídy A.

Třídní vzdělávací program (dále jen TVP) je sestaven pro heterogenní skupinu dětí od tří do sedmi let. Třidu navštěvuje od září roku 2009 dvacet osm dětí.

Oproti předešlému roku se složení třídy příliš nezměnilo, protože v minulém školním roce odešlo do základní školy málo dětí. Přibýly hlavně děti mladšího věku.

Přesto adaptace dětí proběhla hladce, bez větších problémů. Základní hodnotou, kterou chce tento program dětem nabídnout, je svoboda a vzájemné respektování. Děti by měly mít prostor ke spoluvytváření řádu a pravidel. Hlavním cílem programu je v dětech probouzet aktivní zájem a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a objevovat, ale i odvahu ukázat, co všechno už umí.

Výtvarné řady byly navrženy podle TVP s názvem „Jsme tu jeden pro druhého“. Děti jsem s každým tematickým celkem seznámila pomocí vhodné motivace. Nezaměřila jsem se pouze jen na výtvarnou tvořivost, ale o projevení tvořivosti v dalších oblastech pomocí tvořivých her, básniček a dalších činností.

2.2 Charakteristika skupiny

Z celé třídy jsem si vybrala skupinu čtyř dětí ve věku od čtyř do šesti let. Tyto děti jsem si vybrala kvůli věkovému rozpětí. Zde je jejich charakteristika:

Lukášek, 5 let je výrazná osobnost, autoritativní – rád velí a stává se středem pozornosti. Pohybově nadaný a vyhledává námětové hry (na povolání – učitel, voják, prodavač).

Oliver, 4 roky je velmi aktivní chlapec, který má rád pohybové hry a hry s bojovými prvky. Někdy má problémy mezi dětmi. Když s ním někdo nesouhlasí, dává to najevo uražením nebo i fyzickým ubližováním.

Janička, 5 let je dívka velmi citlivá. Při nástupu do školky měla s odloučením od rodičů zpočátku problémy, ale pak se celkem rychle adaptovala a dnes má hodně kamarádů a chodí do školky ráda. Ráda zpívá, tančí a kreslí.

Nikolka, 4 roky je velice klidné dítě. Ráda se nachází v blízkosti učitelky a nechce být středem pozornosti. Většinou si hraje sama u stolečku se stavebnicí nebo kreslí.

2.3. Použité pojmy

V námětech na výtvarné řady jsem použila několik zkratk výtvarných pojmů, a proto následně uvádím jejich význam:

VN = výtvarný námět

M = motivace

VP = výtvarný postup

VT = výtvarná technika

VC = výtvarný cíl

2.4 Návrh výtvarných řad

2.4.1 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Jaro“

21. března - jarní rovnodennost. Začíná JARO...

Jak přichází jaro

„Na okno pokoje
prstíky ťukaly,
dětičky, co to je?
Stříbrné korály

Když kapky jako hrách
padají, padají,
hned kvítka v košíkách
do stráně cupají.

Co strachu vystála
chudobka malinká,
že trávě nastydnou
nahatá kolínka!“

(Zdeněk Kriebel)

I. VŘ – Jaro jako roční období

VN: Otvírání jara

M: Po cestě z vycházky jsme před školkou našly papírový klíč. Společně s dětmi jsme hledaly zámek, do kterého patří. Nakonec patřil do dveří (papírové dveře), za kterými byly obrázky jara.

VP: Děti si na čtvrtku obkreslí šablonu klíče, vystřihnou a vymalují teplými barvami.

VT: pocitová malba

VC: technické výtvarné dovednosti – obkreslení šablony, stříhání;
rozvoj citlivosti pro barevnou kompozici v určité ploše

VN: Jaro přišlo do naší zahrádky

M: Ukážu dětem barevné otisky nohou a vysvětlím jim, že patří právě jaru, které k nám přišlo po dlouhé zimě. Každý má jiný otisk a my si vyzkoušíme, jak vypadá ten náš.

VP: Do několika podnosů nalijeme hustou temperovou barvu. Vždy jeden odstín do každého. Připravíme si velký arch papíru, který rozložíme nejlépe na zahradě na suchém místě. Dítě si sundá ponožky a namočí si chodidla do podnosů s barvou a pak se projde po papíře.

VT: otisk

VC: seznámení s technikou otiskování tělem (body art), rozvoj hmatového vnímání

VN: Barvy jara

M: Víte, že i barvy si rády hrají? Zahrajeme si s nimi takovou hru, kde se různé barvy setkávají a míchají.

VP: Do kalíšků nalijeme temperové barvy a vodou je zředíme na řidší konzistenci.

Do každého kalíšku dáme lžici. Do pekáče připevníme lepící páskou papír. Dítě si vybere jakoukoli barvu a plnou lžici barvy kape na papír. Potom plech naklání na různé strany a barva se roztéká. S dalšími barvami dělá to samé.

VT: hra s barvou

VC: dovednost práce s barvou, soustředěnost, barevná citlivost

VN: Vynášení Morany

M: Lidové zvyky, vynášení smrtky (zimy).

VP: Charakteristika fantaskní postavy spojováním nejrůznějších výtvarných materiálů – textilu, knoflíků, provázků nebo přírodního materiálu.

VT: prostorová tvorba, objektová tvorba

VC: technické výtvarné dovednosti, rozvoj fantazie pro tvarovou kompozici, seznámení s nejrůznějším výtvarným materiálem

VN: Kameny jsou jako lidé, každý jsme jiný

M: Domluvily jsme se s dětmi, že si druhý den do školky přinesou jakýkoliv kámen, který najdou, a bude se jim líbit. Ráno postupně děti přicházely do školky a kameny si ukazovaly. Při řízené činnosti nám každý řekl, jak se kamínek mohl cítit, když ležel (např. v lese, na pláži, na cestě...).

VP: Vznik nových barev mícháním jednotlivých barev.

VT: malba

VC: dovednosti práce s barvou, soustředěnost, barevná citlivost

Obr. 1.: Lukášek

Obr. 2.: Oliver

Obr. 3.: Janička

Obr. 4.: Nikolka

VN: Teplé a studené barvy

M: Na světě existuje spousta barev – jaké známe - ukázka – rozdělení na teplé a studené.

VP: Na čtvrtku nakreslíme jednoduchý motiv (např. balon). Na balon nakreslíme od ruky čáry, které nemusí být rovné ani stejně široké. Pruhy vybarvíme pouze teplými barvami.

VT: kolorovaná kresba

VC: poznávání barev, rozdělení na teplé a studené

II. VŘ – Velikonoce**VN: Barvení vajíček**

M: Čteme si pohádku „O koblížkovi“ – kutálel se po cestě. I naše vajíčko se může kutálet a stát se barevnějším a šťastnějším.

VP: Na dno pekáčku položíme a připevníme papír, na který nalijeme několik temperových skvrn. Do pekáčku položíme polystyrenová vejce. Pak pekáček nakláníme nebo foukáme do vajíčka, aby se pohybovalo a tím se obarvilo.

VT: výtvarná hra – otisk

VC: rozvoj dovednosti práce s barvou, ovládání dechového svalstva

VN: Cibulová vajíčka

M: Vyprávíme si příběh o cibuli a vajíčku. Bílé vajíčko bylo smutné, protože bylo jaro a všechno bylo krásně barevné a jen ono pořád bílé. Potkalo cibuli, která mu nabídla, že mu půjčí pár svých slupek, a když se v nich vajíčko vykoupe, bude také tak barevné.

VP: Do silonové punčochy dáme vajíčko a cibulové slupky. Zavážeme punčochu a ponoříme na třicet minut do hrnce s vařící vodou. Po uplynutí doby vejce vyjmeme, necháme vychladnout a vyndáme z punčochy. Na závěr vejce potřeme trochou oleje, aby se krásně lesklo.

VT: obarvování – barvení v cibulových slupkách

VC: seznamování s tradiční technikou barvení přírodním materiálem

VN: Mozaika z vaječných skořápek

M: Když máme chuť na vajíčko, tak si ho oloupeme a sníme. Ale co se zbylými skořápkami? Je škoda je vyhodit, když je můžeme použít k výtvarnému hraní.

VP: Oloupeme nabarvená vajíčka. Skořápky položíme na voskovaný papír a válečkem na těsto rozdrťme. Z kousíčků sestavíme a nalepíme libovolný obrazec.

VT: mozaika

VC: seznámení s technikou lepení přírodním materiálem, barevná kompozice

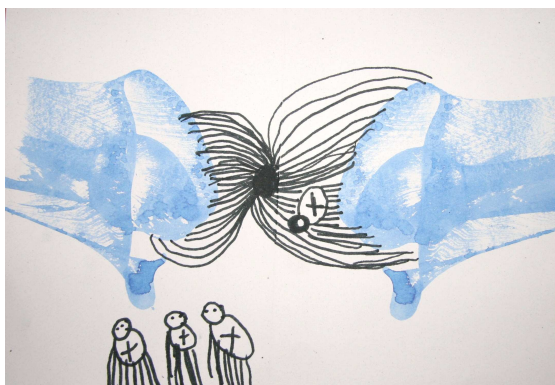
VN: Žížalička lezla

M: Žížaly se rády koupou. Vykoupeme je v modré inkoustové lázni a dáme je do osušky (čtvrtky). Nožička bude vždycky koukat a pak je za ni vytáhneme.

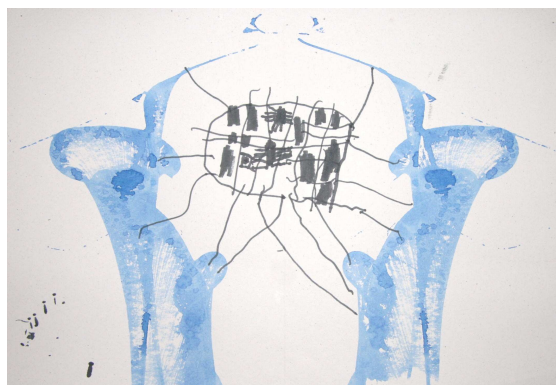
VP: Držíme provázek na konci a namočíme ho do barvy. Namočený provázek položíme na ohnutou čtvrtku a přiklopíme. Následně provázek vytáhneme za čistý konec, který kouká. Po zaschnutí černým fixem dokreslíme živočichy, kteří žijí na louce.

VT: otisk – niťová technika

VC: rozvoj výtvarné představivosti, seznámení s technikou otisku

Obr. 5.: Lukášek

Obr. 6.: Oliver

Obr. 7.: Janička

Obr. 8.: Nikolka

VN: Květy jara

VP: Z kousků maskovací pásky sestavíme kytičku. Vlhkou houbu potřeme křídou a pak ji přitiskneme k lepence. Křída se otiskne na papír. Pak odstraníme pásku, pod kterou zůstaly v křídovém pozadí čistá místa.

VT: otisk

VC: seznámení s technikou otisku přes připravenou šablonu

VN: Křídlové květiny

M: Aniž bychom museli jarní květiny trhat, můžeme potěšit maminku květinovým obrázkem.

VP: Na barevný papír položíme květinovou šablonu. Jednou rukou šablonu přidržujeme a druhou ji obkresluje barevnou křídou. Tvar necháme na místě a kosmetickým ubrouskem roztíráme křidu směrem od šablony. Když je všechny křída rozetřena, můžeme šablonu zvednout a prohlédnout si květinu. Pokračujeme s jinými barvami. Jednotlivé obrázky květiny se mohou dotýkat nebo překrývat.

VT: kombinovaná technika - práce se šablonou a křídou

VC: rozvoj tvořivé činnosti při práci se šablonou

IV. VŘ - Zvířata**VN: Žížalička lezla**

M: Žížaly se rády koupou. Vykoupeme je v modré inkoustové lázni a dáme je do osušky (čtvrtky). Nožička bude vždycky koukat a pak ji za ni vytáhneme.

VP: Držíme provázek na konci a namočíme ho do barvy. Namočený provázek položíme na ohnutou čtvrtku a přiklopíme. Následně provázek vytáhneme za čistý konec, který kouká. Po zaschnutí černým fixem dokreslíme živočichy, kteří žijí na louce.

VT: otisk – nitřová technika

VC: rozvoj výtvarné představivosti, seznámení s technikou otisku

VN: Veselý šnek

M: Prohlížení si prázdných ulit. Kdo tam bydlel a k čemu mu ulita sloužila?

VP: Ze samotvrdnoucí hmoty vyválíme dlouhý váleček, ze kterého smotáme šneka.

Na oči použijeme korálky a pusu nastříháme nůžkami. Tykadla smotáme z barevných drátků. Vyrobené šneky můžeme pustit na jarní travičku – nastříhaný zelený krepový papír.

VT: modelování

VC: zdokonalování výtvarně technických dovedností

VN: Beránek

M: Povídání o symbolech Velikonoc – beránek.

VP: Obkreslíme si šablonu beránka, kterou vymalujeme pastelkami a vystříhneme. Beránka nalepíme na čtvrtku a lepíme na něj na tužce namotané proužky bílého papíru. Vodovými barvami domalujeme zelenou louku a po zaschnutí dokreslíme barevnými tušemi květiny na louce.

VT: kombinovaná – práce s papírem, malba vodovými barvami, kresba tuší, práce s papírem

VC: rozvoj jemné motoriky, technicko výtvarné dovednosti – stříhání, lepení

VN: Slepíčka

M: Kde se berou vajíčka, která o Velikonocích barvíme koledníkům?

VP: Obkreslíme a vystříhneme šablonu slepičky. Poté slepičku potiskáme korkovou zátkou od vína, namočenou do temperových barev. Štětcem domalujeme zobáček, hřebínek a oko.

VT: kombinovaná: kresba, otisk – korkovou zátkou, malba

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení; kultivování dovednosti s barvou

VN: Zajíčci - zápichy do květináče

M: Na louce mezi květinami jsou různá zvířátka. Květiny v květináčích u nás ve školce jsou samy. Uděláme jim do květináče kamaráda – zajíčka.

VP: Děti obkreslí na čtvrtku šablonu zajíčka. Pastely ho vybarví, vystříhnou a společně ho upevníme na špejli.

VT: kombinovaná: kresba – tužkou, malba – pastely

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení

VN: Povídala slepička

M: Povídání s dětmi o tom, co všechno můžou připomínat naše ruce – vyzkoušení.

VP: Otisky rukou (slepice) a prstů (kuřátka) potřenými temperovými barvami.

Po zaschnutí dokreslíme tenkým černým fixem oči, zobáček a nožičky.

VT: otisk

VC: rozvoj fantazie, tvořivosti, citlivost pro barevnou kompozici

VN: Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři

M: Svatojiřská legenda

VP: Jak spojit tři prvky v celek – postava rytíře, koně a draka.

VT: kresba - suchou křídou

VC: zachycení zážitků z vyprávění, rozvoj fantazie a tvořivosti

VN: Housenka

M: Povídání si o životě housenky - přeměna v motýla.

VP: Na hnědý papír si uspořádáme z barevných koleček housenku a přilepíme.

Následně housenku fixem domalujeme a můžeme přikreslit trávu nebo květiny kolem housenky.

VT: kombinovaná – lepení, kresba

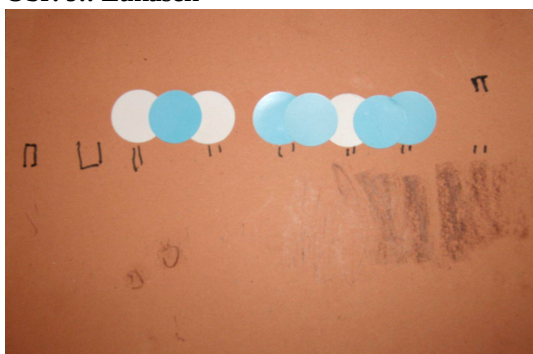
VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení

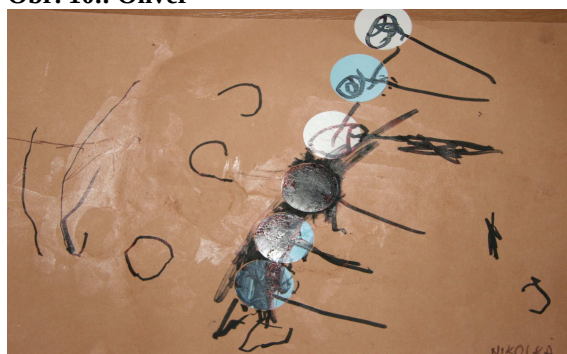
Obr. 9.: Lukášek

Obr. 10.: Oliver

Obr. 11.: Janička

Obr. 12.: Nikolka

2.4.2 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Léto“

21. června - letní slunovrat. Začíná LÉTO...

Letní

„Modrá,
to je voda.

Hnědý břeh
ji schová.

Šedý kámen
v cestě leží.

Bosé nožky
k němu běží.

Palec jako malina.

Sláva!
Léto začíná.“

(Karel Vůjtek)

I. VŘ – Léto jako roční období

VN: Jablečný kompot

M: Povídání si o tom, co všechno roste v létě na zahrádce. Zastavíme se u jabloně
– co na ní roste, co všechno lze z jablek udělat, jaký mají tvar, barvu.

VP: Děti na čtvrtku obkreslí šablonu sklenice. Rozpůlíme jablko a potřeme
ho temperovou barvou (červenou, zelenou, žlutou) a tiskáme do plochy sklenice. Po
zaschnutí domalujeme fixem detaily (stopka, jádřinec...). Víčko sklenice dozdobíme
krepovým papírem nebo kouskem látky.

VT: kombinovaná – otisk; kresba tužkou, fixem

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení; rozvoj citlivosti pro kompozici
v určité ploše

VN: Plastické ovoce

M: Využití starých nepotřebných věcí – dřevé ponožky.

VP: Bílé ponožky obarvíme temperovými či jinými barvami. Ponožky vycpeme kousky
novin, vytvarujeme (popřípadě převážeme provázkem – hruška) a dolepíme
detaily – stopka, list.

VT: práce s textilem

VC: zapouštění barvy do textilu, technické dovednosti

VN: Jabloň

M: Prohlížení si jablek – tvar, velikost, barva. Ochutnávání a povídání si o tom, kde se vzala taková jablka – ovocný sad.

VP: Na papír nakreslíme jabloň a papír zmačkáme a opět narovnáme. Obrázek přetřeme modrou temperovou barvou a necháme zaschnout. Papír dáme pod tekoucí vodu a tempera se vymyje z míst, kde nebyl papír pomačkaný.

VT: efekt rozlámaného vosku

VC: seznámení s technikou efektu rozlámaného vosku

Obr. 13: Lukášek

Obr. 14: Oliver

Obr. 15: Janička

Obr. 16: Nikolka

VN: Co jsme viděli v zoo

M: Návštěva zoologické zahrady.

VP: Zachycení zážitků kresbou – zvíře, prostředí.

VT: kresba uhlem

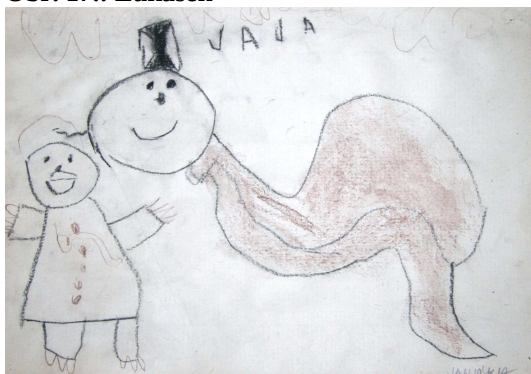
VC: Zachycení zážitků z výletu.

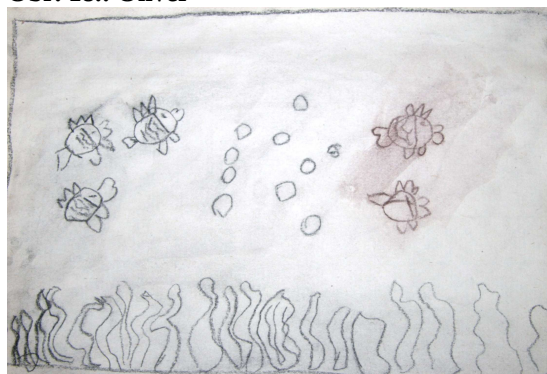
Obr. 17.: Lukášek

Obr. 18.: Oliver

Obr. 19.: Janička

Obr. 20.: Nikolka

II. VŘ - Letní louka a pole

VN: Život na louce

M: Povídání si o louce – kdo na ní žije, co kde roste, ukázky obrázků rostlin, hmyzu a dalších živočichů.

VP: Na čtvrtku nanese štětcem čistou vodu a začneme zapouštět podkladové barvy. Na zaschlý výkres tiskneme listy potřené temperovou barvou. Po zaschnutí dokreslíme tuší živočichy, kteří na louce žijí, a následně je vybarvíme pastelkami.

VT: kombinovaná – experiment – zapouštění barev; kresba – tuší, pastelkami; otisk

VC: pozorování, vnímání přírodního prostředí, zvládnutí kombinované techniky

VN: Květinová louka

M: Zobrazení louky, kterou jsme viděli na vycházce. Položíme se na koberec, pustíme relaxační hudbu a zavzpomínáme na květiny na louce – vůně, barvy.

VP: Na čtvrtku nakreslíme pastelovými barvami barevnou louku. Pak štětcem a klovatinou nakreslíme spoustu květin a necháme uschnout. Celou louku potřeme zelenou tuší. Když je tuš suchá smyjeme klovatinu pod proudem vody.

VT: vymývaná klovatina

VC: zvládnutí nové techniky, rozvoj výtvarné představivosti

VN: Šnečí ulity

M: Ukazování si prázdných ulit – povídání si, kdo v nich bydlel, proč už tam není a k čemu ulita sloužila.

VP: Vymyté ulity natřeme podkladovou barvou a necháme zaschnout. Poté slabým lihovým fixem dozdobíme ulitu. Po zaschnutí přestříkáme bezbarvým lakem. Z modelíny vytváříme šneka a přitiskneme mu na záda vyzdobenou ulitu.

VT: prostorová tvorba – modelování, kresba

VC: práce s netradičním materiálem, rozvoj fantazie a tvořivosti

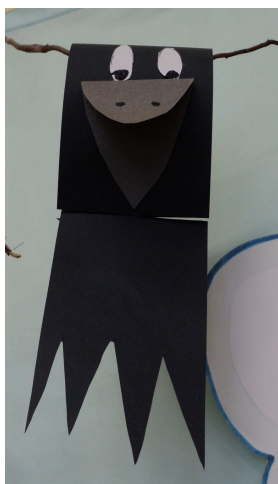
VN: Vrány na polích

M: Pozorování života na poli – vrány.

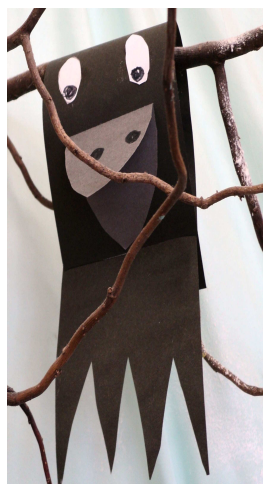
VP: Vystříhneme si dlouhý černý pruh papíru, který na konci zastříhneme do špiček (ocas vrány). Vrchní díl ohneme dozadu a zhruba ve třičtvrtě papíru přilepíme. Namalujeme, vystříhneme a nalepíme oči a zobáček.

VT: práce s papírem

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení, skládání a překládání papíru

Obr. 21.: Lukášek

Obr. 22.: Oliver

Obr. 23.: Janička

Obr. 24.: Nikolka

III. VŘ - Voda v mnoha proměnách

VN: Ryby v rybníku

M: Výlet k nedalekému rybníku – pozorování života a krajiny.

VP: Na čtvrtku nakreslíme bílou voskovkou ryby, bubliny v rybníce, vlnky, kamínky apod. Následně celou plochu přetřeme řídkou modrou vodovou barvou a necháme uschnout. Na další čtvrtku nakreslíme tužkou obrysy ryb, které vybarvíme modrým a zeleným inkoustem. Po zaschnutí tělo ryb vykreslíme zmizíkem, vystříhneme ryby a nalepíme do rybníka.

VT: kombinovaná: malba vodovými barvami, rezerváž – odkrývací, kresba tužkou

VC: soustředěnost na složitější pracovní postup, technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení

2.4.3 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Podzim“

23. září - podzimní rovnodennost. Začíná PODZIM...

Už je podzim

„Už je podzim, hnědá hlína
lepí se nám na paty
a z modrého nebe zbylo
jenom Hance na šaty.

Draku, hledej mezi mraky
ještě kousek plátýnka,
ať si může modrou sukni,
ušít taky maminka!“

(František Halas)

I. VŘ – Podzim jako roční období

VN: Skřítky Podzimníčci

M: Skřítek Podzimníček nás bude provázet celým podzimem. Podzimníček je sám, a proto mu vyrobíme kamarády, aby mu nebylo smutno.

VP: Prázdnou krabici od rýže nebo kakaa polepíme balícím papírem. Podle své fantazie vytvoříme nalepením usušených přírodnin (listy, kaštiny, jeřabiny, žaludy) skřítkovi obličej.

VT: práce s papírem a přírodninami

VC: práce s přírodninou

VN: Deštníčky

M: Četba pohádky „Krtek a paraplíčko“ – Zdeněk Miller, Hana Doskočilová

VP: Na čtvrtku si děti obkreslí šablonu deštníku. Štětcem namočeným v klovatině obtáhnou obrysové čáry. Do deštníku namalují klovatinou různé ornamenty, čáry, puntíky apod. Pak vybarví obrázek prášnými křídami a dá se pod tekoucí vodu, která smyje klovatinu. Necháme uschnout a deštník vystříhneme.

VT: vymývaná klovatina (rezerváž)

VC: citlivost pro barevnou kompozici, rozvoj výtvarné představivosti, rozvoj fantazie a tvořivosti

VN: Bramborová tiskátka

M: Vymýšlení na co všechno se dají použít brambory – jídlo, sázení, bramborové korále, opékání brambor, tiskátka.

VP: Překrojíme brambor napůl a vyřežeme nějaký tvar. Bramborové tiskátko

pak namáčíme do temperové barvy a otiskujeme na papír.

VT: otisk – brambor

VC: rozvoj citlivosti pro tvarovou kompozici a barevnou kompozici v určité ploše

VN: Ptáčky na stromě

M: Pozorování ptáků na stromech – z okna, na vycházkách.

VP: Na čtvrtku nakreslíme hnědou tuší strom a zelenou dokreslíme listy. Přes papírovou šablonu houbičkou natupujeme na strom ptáčky. Po zaschnutí černou tuší dokreslíme oči.

VT: tupování, kresba tuší

VC: seznámení s technikou otisku houbičky přes připravenou šablonu

VN: Ježek

M: Četba pohádky „Jak se z klubíčka ježek vyklubal“ – Hana Vrbová, Vítězslav Nezval

VP: Do silonové ponožky zmuchláme noviny a zavážeme. Na to naskládáme kuličky z bodláků a dolepíme z barevných papírů čumáček a oči.

VT: objektová tvorba

VC: technické výtvarné dovednosti, rozvoj fantazie pro tvarovou kompozici

II. VŘ - Podzim v lese

VN: Modelování hub

M: Pohádka „Les je místo pro pohádku“ – Milena Lukešová

VP: Z pasteliny si vymodelujeme houbu. Všechny houby pak dáme na zelený papír – houbový les.

VT: prostorová tvorba – modelování

VC: rozvoj fantazie pro tvarovou kompozici, kultivujeme dovednost práce s pastelinou

VN: Podzimní strom

M: Příběh o stromu, který je smutný, protože všechny ostatní stromy ještě mají krásné barevné listy a on je úplně bez listů. Pomůžeme mu?

VP: Děti si obkreslí šablonu stromu a vybarví ji temperovými barvami. Po zaschnutí nalepí do koruny stromů usušené listy. Takhle vyplní celý prostor stromy – podzimní park.

VT: kombinovaná – práce se šablonou a temperovou barvou, nalepování přírodnin

VC: zdokonalování techniky lepení a práce s barvou

VN: Podzim kolem nás

M: V parku nasbíráme listy a pak si ukazujeme jejich strukturu.

VP: Vybraný list potřeme temperovými barvami a otiskneme na papír. Můžeme kombinovat různé barvy a listy. Po zaschnutí dokreslíme černou tuší sebe a svojí rodinu, jak se radujeme z podzimu.

VT: kombinovaná – otisk, kresb tuší

VC: vytvoření podmalby otiskováním listů, citlivost pro barevnou kompozici, ilustrační kresba

Obr. 25.: Lukášek

Obr. 26.: Oliver

Obr. 27.: Janička

Obr. 28.: Nikolka

VN: Listopad, listopad, lísteček mi na dlaň spad

M: S dětmi jsme společně šly na vycházku do nedalekého parku, kde jsme pozorovaly stromy a na zemi spadané listí. Každý si našel list, který se mu líbí, a odnesl si ho s sebou do školky. Ve školce si prohlížíme, kdo má jaký list a jmenujeme názvy stromů, ze kterých listy opadaly.

VP: Vylisované listy položíme na stůl strukturově zajímavou stranou nahoru.

Na ně přiložíme tenký papír a plošně uhlem přejíždíme po papíru a tím odkrýváme strukturu.

VT: frotáž

VC: citlivost pro tvarovou strukturu, seznámení s novou výtvarnou technikou – frotáž

Obr. 29.: Lukášek

Obr. 30.: Oliver

Obr. 31.: Janička

Obr. 32.: Nikolka

VN: Les plný hub

M: Připomeneme si s dětmi, co všechno jsme viděly v lese, podíváme se na ilustrace v knížkách.

VP: Děti se rozmístí podél pruhu balicího papíru. Každý namaluje něco do lesa. Používáme vodové barvy nebo barevné tuše. Děti malují prstem nebo štětcem. Můžeme využít i obtisky listů. Snažíme se zaplnit celou plochu papíru a namalovat vše, co do lesa patří – stromy, houby, zvířata a rostliny.

VT: kombinovaná – malba vodovými barvami, kresba tuší, otisk – listů

VC: schopnost tvořit s vrstevníky na společném díle, citlivost pro prostorovou kompozici

VN: Vyrostly nám houby v lese

M: Výlet do lesa. Povídáme si o jedlých a nejedlých houbách. Prohlížení si atlasu hub. Pozorujeme tvary, velikost a barvy hub.

VP: Papírové roličky (houbové „nohy“) pomalujeme temperovými barvami. Na čtvrtku si každé dítě obkreslí a vystřihne šablonu houbového klobouku. Po zaschnutí na vrchní část nohy přilepíme klobouk.

VT: malba temperovými barvami

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení, konstruování

VN: Ptáčci na stromech

M: S dětmi jsme na školní zahradě pozorovaly ptáky na stromech a následně jsme koukaly do atlasu, jaké ptáčky jsme viděly.

VP: Na barevnou čtvrtku obkreslíme šablonu ptáčka a vystřihneme. Ptáčka potřeme lepidlem a položíme namazanou stranou do misky, kde je smíchaný mák a kokos. Přitlačíme na ptáčka a směs se na něj nalepí. Pak můžeme ptáčkovi domalovat zobáček a oko. Ptáčky společně nalepíme na připravený strom => ptačí strom.

VT: práce se šablonou a přírodninou, stříhání a lepení

VC: Rozvoj technických výtvarných dovedností a tvořivosti s přírodním materiálem.

Obr. 33.: společné nalepení ptáčků

Obr. 34.: Lukášek

Obr. 36.: Janička

Obr. 35.: Oliver

Obr. 37.: Nikolka

2.4.4 VÝTVARNÁ ŘADA NÁMĚTŮ „Zima“

21. prosince - zimní slunovrat. Začíná ZIMA...

Modrá a bílá

„Bílá zima, modré mrazy, Proč si, sněhuláku náš,
sněhuláci celí nazí. ze zimy nic neděláš?

Nic lepšího nad mráz není,
zima je mé potěšení.

Modrá zima, bílý sníh,
děti v teplých čepicích.“

(František Hrubín)

I. VŘ – Zima jako roční období

VN: Sněhulák

M: Povídání si o tom, jak sněhulák vypadá – vymýšlení jmen.

VP: Temperovými barvami malujeme na bílou čtvrtku svého sněhuláka – volba barvy.

VT: práce s barvou

VC: řešení jak namalovat na bílou čtvrtku sněhuláka, míchaní odstínů barev

Obr. 38.: Lukášek

Obr. 40.: Janička

Obr. 39.: Oliver

Obr. 41.: Nikolka

II. VŘ – Čertoviny

VN: Kresba čerta, Mikuláše a anděla – portrét.

M: Rozhovor o tom, jak vypadá čert, Mikuláš a anděl.

VP: Na čtvrtku kreslíme postavy čerta, anděla a Mikuláše.

VT: kombinovaná: kresba, malba

VC: rozvoj výtvarné představivosti

Obr. 42.: Lukášek

Obr. 43.: Oliver

Obr. 44.: Janička

Obr. 45.: Nikolka

VN: Čertí korále

M: I čerti se rádi v pekle parádí, ale mají v pekle jen brambory.

VP: Krájíme brambory na prkénku příborovými noži a vykrajovátky a navlékáme na nitě tupými jehlami.

VT: práce s přírodninami

VC: rozvoj jemné motoriky, práce s atypickým materiálem

VN: Čertí ponožka

M: Využití starých nepotřebných ponožek.

VP: Připravíme si staré ponožky. Můžou být i děravé. Vhodné jsou teplé, pruhované ponožky. Děti si obkreslí, vybarví a vystříhnou hlavu čerta. Z nastříhané vlny vytvoříme vlasy. Do ponožky vložíme pruh tvrdého tmavého papíru, na který hlavu připevníme. Ponožku můžeme ještě ozdobit červenou mašlí.

VT: kombinovaná - práce s textilem, šablonou a kresbou

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení; citlivost pro tvarovou kompozici

III. VŘ - Čas Vánoc

VN: Vánoční zvonečky

M: Návštěva kostela – zvonice.

VP: Děti si obkreslí šablonu zvonečku a vybarví ho vodovými barvami. Po zaschnutí nanesou lepidlo a do něj sypou luštěniny a koření podle fantazie. Po zaschnutí zvonečky připevníme do větviček chvojí a zavěsíme do prostoru.

VT: práce se šablonou, lepení přírodnin

VC: technické výtvarné dovednosti – stříhání, lepení; rozvoj fantazie a tvořivosti

VN: Vánoční perníčky

M: Upečení perníčků ve školní kuchyni.

VP: Vystříhneme si podle předkreslené šablony tvary perníčků a potřeme temperovou barvou. Po zaschnutí namáčíme vyřezané tvary z korku do bílé temperové barvy a tiskneme na „perník“.

VT: kombinovaná – práce se šablonou, temperovou barvou a otiskování korku

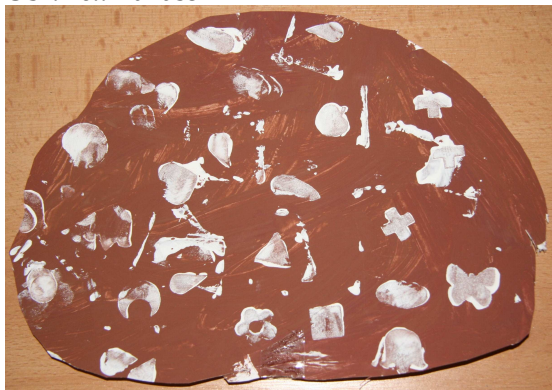
VC: používání otisku korku k dekorativnímu zdobení

Obr. 46.: Lukášek

Obr. 47.: Oliver

Obr. 48.: Janička

Obr. 49.: Nikolka

VN: Karneval

M: Povídání si o karnevalu – tradicích, maskách, průvodu.

VP: Děti si černou tuší nakreslí libovolnou masopustní postavu a po zaschnutí přetrou tuš klovatinou. Necháme opět zaschnout a následně obrázek vybarvíme křídovými barvami. Dáme obrázek pod tekoucí vodu a klovatinu vymyjeme.

VT: vymývaná klovatina

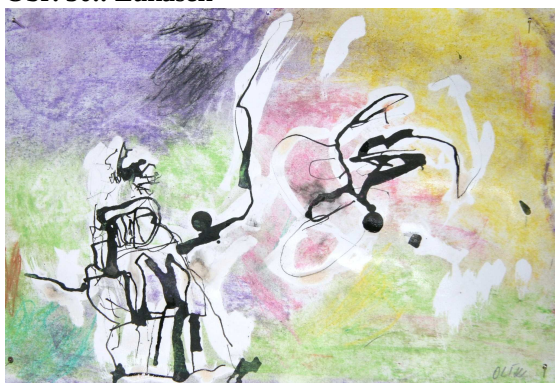
VC: rozvoj fantazie, tvořivosti; citlivost pro barevnou kompozici

Obr. 50.: Lukášek

Obr. 51.: Janička

Obr. 52.: Oliver

Obr. 53.: Nikolka

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo popsat možnosti rozvoje výtvarné tvořivosti v průběhu školní roku v konkrétní třídě mateřské školy.

Navrhované výtvarné řady a náměty jsem vyzkoušela s dětmi v praxi. Většina námětů byla založena na dětském prožitku, který byl pro ně velmi motivující k daným činnostem a rozvíjel jejich fantazii a tvořivost.

Usilovala jsem o to, aby děti tvořily s radostí a na jejich tvářích byl vidět pocit radosti a naplnění. Z tohoto hlediska jsem svůj cíl splnila. Dalším požadavkem bylo děti naučit pracovat a projevovat se ve skupině – komunikovat, hodnotit, diskutovat o díle. Naplnění těchto cílů nám chvíli trvalo, ale postupem času jsme to zvládli a skupinová práce fungovala.

Věřím, že tato práce nebyla užitečná jen pro mě, ale může být přínosem v námětech pro každého dospělého (ať už jde o rodiče nebo učitelku), který chce rozvíjet u dětí výtvarnou tvořivost, fantazii, spolupráci a komunikaci.

SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

ALLEN, K. E. a MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2005.

BACUS, A. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál, 2004.

BEAN, R. *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. Praha: Portál, 1995.

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*. Praha: Portál, 1996.

CMÍRAL, A. *Hudební pedagogika*. Praha: Jednota hudebních stavů, 1937.

EINON, D. *Rozvoj tvořivosti*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003.

EINON, D. *Naše dítě*. Praha: Fragment, 2007.

FICHNOVÁ, K. a SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2007.

JAKOUBKOVÁ, V.; PACKOVÁ, J.; PEJŠOVÁ, J.

Výtvarná výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy. Praha: Naše vojsko, n.p., 1988.

KARBUSICKÁ, L. *Výtvarná výchova a dítě*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1985.

KIRCHNEROVÁ, V. a RUBEŠOVÁ R. *Hravé tvoření pro malá stvoření*. Praha: Portál, 2009.

KOHL, M. A. F. *Výtvarného hrátky pro děti: náměty pro tvořivost dětí od 4 do 8 let*. Praha: Portál, 2006.

KOHL, M. A. F. *200 výtvarných činností*. Praha: Portál, 1996.

KOVÁŘOVÁ, I. *Výtvarné hrátky pro nejmenší*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 2004.

KÖNIGOVÁ, M. *Tvořivost : techniky a cvičení*. Praha: Grada, 2007.

LANIADO, N. *Jak rozvíjet od malička inteligenci dětí*. Praha: Portál, 2004.

LOKŠA, J. a LOKŠOVÁ, I. *Tvořivé vyučování*. Havlíčkův Brod: Grada, 2003.

NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003.

NEDVĚDOVÁ, Z. a ZATLOUKALOVÁ I. *Výtvarná tvorba*. Olomouc: Rubico, 2000.

NIESEL, R.; GRIEBEL, W. *Poprvé v mateřské škole : základní informace a rady pro vstup vašeho dítěte do mateřské školy*. Praha: Portál, 2005.

OPRAVILOVÁ, E. a GEBHARTOVÁ V. *Rok v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy*. Praha: Portál, 2003.

PETROVÁ, A. *Tvořivost v teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999.

SMOLKOVÁ, T. *Dítě v úctě přijmout...: Vzdělávací program waldorfské mateřské školy*. Praha: MAITREA, 2007.

SMUTNÁ, I. *Nápady pro tvořivé děti*. Praha: Portál, 2009.

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola - Teorie a praxe I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004.

ŠPAČKOVÁ, R. *111 námětů pro tvořivou hru dětí*. Praha: Portál, 1988.

UŽDIL, J. a ŠAŠINKOVÁ E. *Výtvarná výchova v předškolním věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983.

VONDROVÁ, P. *Výtvarné techniky pro děti: hry a výtvarné činnosti pro děti ve věku od 4 do 9 let.* Portál: Praha, 2001.

WARD, B. a TEMPLE, K. *Péče o dítě 3-6 let.* Martin: Osveta, 1996.

RESUMÉ

Realizací výtvarných řad děti získaly přehled o tom, jaké zvyky, svátky, události a tradice se vážou k danému ročnímu období a jaké přírodní změny probíhají. Rozmanitou nabídkou výtvarných námětů se děti naučí používat tradiční i netradiční výtvarné techniky a materiály. Realizace výtvarných řad přinesla dětem rozvoj výtvarné tvořivosti. Děti získaly mnoho nových poznatků a dovedností, které se při výtvarné hře lépe zafixovaly.

Výtvarné řady námětů byly navrženy a důkladně připraveny v souvislosti s ročními obdobími probíhajícími během školního roku. V některých situacích jsem musela plánovanou činnost pozměnit, protože děti měly zájem o jiné téma, které probíhalo na základě jejich významných životních událostí. V praktické části jsem se snažila o to, aby co největší počet výtvarných námětů byl založen na prožitcích dítěte.

Témata námětů byla pro děti zajímavá, protože se vždycky téměř všechny zapojily a těšily se na další činnosti. Neméně důležitá byla i v tomto případě vhodná motivace k výtvarným činnostem.

Se svým působením ve školce jsem spokojená, protože výtvarné náměty děti oslovily a díky tomu jsem naplnila všechny stanovené cíle.

SUMMARY

By implementation of art themes the children gained an overview of which habits, public holidays, events and traditions are connected with certain season and how the nature changes within. Thanks to variety of art themes the children will learn how to use conventional and unconventional techniques and materials. Implementation of art themes has brought them not only the development of art creativity but by choosing the accurate motivation they also became familiar with the art issues. The children have gained a lot of knowledge and skills that were much easier to absorb during the playful way of teaching art.

The art themes were designed and deeply prepared according to seasons that take place in school year. There were situations in which I had to change the plan of activities because children were interested in other theme that was closer to their significant life experiences. In practical part I tried to make the most of art motives to be based on children's experiences.

The themes were obviously interesting for the children because always almost all of them participated and were looking forward to other activities. Very important in this part was a proper motivation to art activities.

I am pleased with my work in nursery school because the children were interested in the art motives and thanks to that I have reached all the estimated goals.